

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium

**Axel, Johannes Honorius van
Coloniae Agrippinae, 1656**

Titulus VI. De Iudæis, Saracenis & eorum Servis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61572)

moderamine c. 1. ne clerici vel monachi in 6. c. cum ex eo de elect. in 6. Pan. in c. tua n. 6. de cler. non resid. gloss. fin. in c. 2. de priv. in 6. & ibi Franc. late sub num. 4 & Can. In 23 universitatibus † studiorum generalium omnis jurisdictionis in civilibus, ac etiam in criminalibus est penes Rectorem, qui potest erigere proprios carceres, Achil. dec. 3. de rest. spoliat. in fin. C. de jurisd. omn. Iud. Pan. in c. 1. in fin. de elect. aut etiam requirere Episcopum vel alium Prælatum pro executione suarum sententiarum, ut incarceret scholares eosque puniat, c. significasti in fin. de off. deleg. Achil. dec. 3. de rest. spoliat. daturque 24 scholaribus electio † fori ancoram Rectore vel Episcopo loci velint conveniri. Authen. habita C. ne filius pro patre.

Titulus VI.

De Iudeis, Saracenis & eorum Servis.

S V M M A R I A.

- 1 IUDÆI & pagani non sunt subjecti canonibus in spiritualibus.
- 2 Puniantur ab ecclesia quando delinquant contra legem universalem vel divinam, ac Iudæi contra legem veteris testamenti in moralibus in criminibus ecclesiasticis.
- 3 Ecclesia exercet contra eos jurisdictionem in his que tendunt in opprobrium religionis catholicae eosque punit pœna pecuniaria seu corporali, aut interdicit mercimonium &
- 4 1. Prohibet Iudæis & Saracenis ne familiaritatem assiduum habeant Christianorum & Christianis ne cum eis habitent, aut eorum convivis intersint, & pœna contravenientium.
- 5 2. Prohibet ne aliqui Christianorum in in-

- firmatibus suis vocet medicos Iudæos, aut medicinam ab eis preparatam percipiat.
- 6 3. Ne collegia Iudæorum, aut Iudæi ex testamento Christiani aliquid capiant.
  - 7 4. Mandat ut omnes Iudæi & Saraceni qualitate habitus publicè ab aliis populis distinguantur.
  - 8 5. Prohibet Iudæis ne de novo construant synagogas.
  - 9 6. Ne Iudæi aut Christiani quondam Iudæi vel pagani publicis officiis administrationibus, aut dignitatibus præficiantur & contravenientium pœna.
  - 10 7. Compellit Iudæos ad persolvendas prædiales decimas & oblationes debitas de domibus & possessionibus personales decimas non solvunt sed earum estimationem.
  - 11 8. Ne immoderatas usuras à Christianis extorqueant.
  - 12 9. Ne quid attentent in contemptum Christianæ fidei.
  - 13 10. Ne quenkum qui non est suæ nationis præsumant circumcidere.
  - 14 11. Ne Christianam uxorem ducant.
  - 15 12. Ne aliquem qui ad Dei cultum respexerit, aliquo furoris genere attentent.
  - 16 13. Nulli Iudæo licet baptizatum aut baptizari volentem emere vel in suo servitio retinere.
  - 17 Colonos a scriptitios baptizatos habere eis licet.
  - 18 14. Interdicit cum infidelibus omne commercium tempore guerra sub pœna excommunicationis late sententiæ.
  - 19 Guerra cessante per pacem initam interdicit commercium certarum mercium hic specificatarum sub gravioribus pœnis.
  - 20 IUDÆI ad fidem nullo modo sunt compellendi, & filij parvi eorum in vitis parentibus

- bus non sunt baptizandi, si coactio fuerit absoluta possunt recedere.
- 21 Coactio conditionalis non impedit sacramentum baptisimi.
- 22 Mephitis cum Iudæis qui adhuc in veteri ritu sunt nulla debet esse communio & contravenientrum pœna.
- 23 Iudæi conversi non excluduntur à bonis mobilibus & possessionibus suis.
- 24 Filij familias legitimam aut quamcunque aliam portionem bonorum vivis & invitis parentibus habere possunt.
- 25 Excipiesi bona fuerint comparata de usuris aut alio illicito quaestu, & nota sint persona quibus restitutio fit facienda, quibus non extantibus eisdem tanquam in pium usum libere conceduntur.
- 26 Non perdunt agnationem.
- 27 Promoveantur ad ordines & beneficia ex dispensatione Apostolica.

POST titulum de simonia, subdit de Iudæis & Saracenis qui Deum dehonora-
rant & blasphemant male colendo, & eorum servis stricte & proprie, qui sunt in eorum dominio, c. 1. 2. & fin. h. 1. & famulis qui serviunt pro mercede, licet non sint servi sed liberi, c. Iudæi 2. c. ad hoc c. & si Iudæos h. 1. quandoque enim servi pronunciantur pro famulis & e contra, c. de famulis de ser. non ord. Iudæi & pagani non sunt subje-
1 cti ¶ Canonibus, Felin. in c. 1. num. 37. & ibi Can. 1. omnes de constit. in spiritualibus, quia non curatur de eorum anima, Felin. in c. 2. Iudæi el. 2. hoc tit. sed ecclesia punit eos ¶ quando delinquunt contra legem naturalem aut divinam, quia illam omnes tenent, c. gaudemus & ibi Pan. nu. 13. & 12. de divort. c. quod super his & ibi Pan. nu. 12. de voto & Iudæos quando delinquunt contra legem veteris testamenti in moralibus, Felin. in c. 1. n.

38. de constit. & ibi Can. & in criminibus ecclesiasticis, in quibus Papa & ecclesia exercet jurisdictionem contra infideles, sicut exercet contra fideles; Innoc. in c. quod super his num. 4. de vot. & vot. redempt. & ibi Can. in criminibus non ecclesiasticis Imperator contra eos exercet jurisdictionem, subsumt enim legibus Romanis, gloss. 2. in c. jus quaesitum 1. distinct. & ibi Can. l. nemo & l. Iudæi C. de Iudæis & calic. & ibi DD. Felin. in d. c. Iudæi el. 2. num. 3. & 4. hoc tit. in mixtis locus est præventioni Pan. in c. quod super his num. 13. & 14. & ibi Can. de vot. Præterea ecclesia exercet contra eos jurisdictionem ¶ in his, quæ tendunt in opprobrium religionis Catholicæ, c. sape & c. seqq. 28. quæst. 2. c. in nonnullis §. fin. hoc tit. eosque punit pœna pecuniaria seu corporali, c. constituit 17. quæst. 4. & ibi gloss. in verb. cadibus c. sape 28. quæst. 1. c. postulasit h. 1. aut interdicat mercimonium, c. miserabilem de usur. & ex contractu cum eo post prohibitionem inito non oritur obligatio, Anchar. in c. postulasit in fi. hoc tit. & ibi lo. de Anania, num. 6. & Can. 4. & primo prohibet Iudæis & Saracenis ¶ ne familiaritatem assiduam habeant Christianorum, & Christianis ne cum eis habitent, c. Iudæi el. 2. hoc tit. c. nullus 28. quæst. 1. eorum azyma manducant, cum eis in balneo lavent, d. c. nullus, eorum convivis intersint, aut eos ad convivium accipiant, c. omnes 28. quæst. 1. quia cum apud Christianos communibus cibis non utantur; sacrilegium est eorum cibus à Christianis summi, cum ea quæ Apostolo permittente Christiani sumunt, ab illis judicentur immunda: d. c. omnes. Solet sedes Apostolica indulgere exeuntibus ad prædicandam Christi fidem paganis, ut eis his cibis cum modestia & gratiarum actione, servata temporum qualitate juxta Canonicas sanctiones.

ctiones uti liceat, qui eis ab infidelibus ap-
 ponuntur, *c. quam fil. hoc tit.* Eadem ratio-
 ne prohibet Christianis, ne Iudæorum ser-
 vitio se assidue pro aliqua mercede expo-
 nant, obstetricibus & nutricibus ne Infan-
 tes Iudæorum in eorum domibus nutriant,
c. ad hac c. sed et si Iudæos hoc tit. ne filii liberae
 filiis famulentur ancillæ, *d. c. et si Iudæos*, si
 quisquam prædicta fecerit, si clericus est de-
 ponitur, si laicus excommunicatur, *c. nullus*
28. quæst. 1. si Iudæus, distinctè inhibetur
 ei omne commercium, *c. nullus 28. quæst. 1.*
 5. 2. Prohibet sub eisdem pœnis ne aliquis †
 Christianorum in infirmitatibus suis vocet
 medicos Iudæos, aut medicinam ab eis
 præparatam percipiat, *nullus 28. quæst. 1.* e-
 mere licet ab eis & postea præparare, *gloss.*
fin. in d. c. nullus arg. l. nemo 2. C. de Iudæis.
 6. 3. Ne Collegia † Iudæorum, *l. 1. C. de Iudæis*,
 aut Iudæi ex testamento Christiani ali-
 quid capiant, *c. sane el. 2. §. Item multi 24. q.*
2. contra, cum senatus ff. de rebus duobus.
 7. 4. Mandatur omnes Iudæi † & Saraceni u-
 triusque sexus in omni Christianorum pro-
 vincia, & omni tempore, qualitate habitus
 publicè ab aliis populis distinguantur, &
 prohibet ne in diebus lamentationis & do-
 minicæ passionis in publicum prodeant, eo
 quod nonnulli ex ipsis, talibus diebus, & or-
 natus non erubescunt incedere, ac Chri-
 stianos, qui sacratissimæ passionis memo-
 riam exhibentes, lamentationis signa præ-
 tendunt, illudere non formidant, *c. in non-*
nullis hoc tit. & ne Iudæi ostia vel fenestras
 in die parasceves, id est, veneris sancta aper-
 tas habeant, sed clausas teneant tota die. *c.*
 8. *quia super hic hoc tit.* 5. Prohibet Iudæis †
 ne de novo construant synagogas, ubi non
 habuerunt, antiquas si corruerint, aut rui-
 nam minentur reædificare permittit, non
 exaltare, aut ampliores vel pretiosiores fa-
 cere quam antea fuisse noscuntur. *c. Iudæi*
el. 2. & c. consuluit hoc tit. 6. Ne Iudæi,
 aut † Christiani quondam Iudæi, *c. consti* 9
ruit & ibi gloss. 1. Archid. & Can. 17. quæst. 4.
c. plerique de consecrat. dist. 4. vel pagani pu-
 blicis officiis, administrationibus, aut di-
 gnitatibus præficiantur, quoniam sub tali
 prætextu Christianis plurimum sunt infesti:
 præficiens per provinciale Concilium mo-
 nitione præmissa distinctione, qua conve-
 nit, compescitur: proposito, tam diu Chri-
 stianorum communio in commerciis & a-
 liis denegatur, donec in usus pauperum
 Christianorum secundum prudentiam dio-
 cæsani Episcopi, convertatur, quid-
 quid fuerit à Christianis adeptus, occa-
 sione officii sic suscepti, & officium cum
 pudore dimittat, quod is irreverenter as-
 sumpsit, *c. cum tit. h. t. l. fin. C. de Iudæis c. nul-*
la 54. dist. aut publicis ædibus deputatur, c.
constituit 17. quæst. 4. Si forte Princeps
 redditus suos Iudæis vendiderit, vel pa-
 ganis, Christianum tunc deputare debet
 de gravaminibus inferendis clericis & ec-
 clesiis non suspectum, per quem Iudæi
 seu Saraceni sine Christianorum injuria
 jura regalia consequantur, *c. pen. hoc tit.*
 Hinc infertur quod non possunt esse Do-
 ctiores aut tabelliones. *Rom. sing. 679.* Sedes
 Apostolica nunquam indulget Iudæis
 quod legum Doctores possit creari, con-
 cedit eis licentiam faciendi doctorati in
 medicina, quia servi medicinam exerce-
 re non prohibentur. *Staphyl. de rescript. a-*
post. in form. brevis §. datur per breve num.
14. Mandos. de sig. grat. tit. licentia docto-
randi vers. Iudæis concedi solet & vers. seqq.
 7. Compellit Iudæos ad persolven-
 das prædiales † decimas, & oblationes 10
 debitas de domibus & possessionibus,
 vel possessiones penitus renunciandas.

per subtractionem commercii seu participii Christianorum ; *c. quanto de usur. c. de terris de decim. personales non solvunt, quia non sunt de corpore ecclesie, gloss. in d. c. de terris & ibi Can. de decim. sed astringitur ad satisfactionem ejus, quod ecclesia fuisset perceptura ab alio Christiano, qui habitaret in parochia, d. c. quanto §. fin. de usur. Pan. in d. c. de terris num. 6. gloss. in c. tua nobis in verb. pretextu de decim. & ibi Can. 8.*

11 Ne graves ¶ immoderate usuras à Christianis extorqueant, & donec promissas remiserint, aut extortas restituerint per sententiam subtrahenda est eis omnimoda communio, tam in commerciis, quam in aliis rebus, *c. post miserabilem c. quanto §. volentes de usur. 9.* Ne quid attendent ¶ in contemptum, contumeliam aut confusione Christiane fidei, *c. & si Iudeos §. accepimus h. t. l. Iudeos C. h. t. 10.* Ne quenquam qui non est suae ¶ nationis aut sectae præsumant circumcidere, etiamsi sit eorum mancipium, *l. unica C. ne Christiani mancip. 11.* Ne Christianam ¶ uxorem ducant, neve Iudae conjugium Christianus sortiatur, *c. si quis judaica 28. quæst. 1. l. ne quis C. hoc tit. 12.* Ne aliquem qui illorum feralem fugerit sectam ¶ & ad cultum Dei respexerint, saxis, aut alio furoris genere attentent, *l. 2. C. hoc tit. 14.* Nulli Iudæo licet baptisatum ¶ vel baptisari volentem emere, vel in suo servitio retinere, *c. 1. & c. 2. in princ. & c. si. h. t. Co-*

17 lonos ascriptitios baptisatos ¶ habere possunt, qui conditione loci astricti rura colant, consuetas pensiones eis præbeant, & cuncta quæ de colonis vel originariis jura præcipiunt, peragant, & nihil eis extra hoc, oneris inducant, *c. 2. hoc tit. quod si quispiam Iudeorum aliquem de his, vel ad alium locum transferre, vel ad aliud obsequium retinere voluerit, ipse jus colonarium & jus domini*

glebæ amittit, *c. 2. §. fin. hoc tit. jure civili valet translatio, sed restituitur agnatio translatorum, l. possessionum C. comm. utriusque in d. l. diffimus C. de agric. & cens. & col. libr. 11. 14.* Interdicit cum infidelibus omne commercium, ¶ tempore guerra inter Christianos & infideles sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam incurrununt, non solum deferentes merces prohibitas, de quibus inferius dicitur, sed etiam deferentes quascunque merces, & omnes qui cum eis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios, navibus, seu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia seu consilia, quamdiu guerra duraverit, duxerint impendenda, *c. quod olim & ibi Pan. num. 1. Anchar. num. 2. hoc tit. absolvi possunt per proprios episcopos, quia ex quo Papa sibi absolutionem non retinuit, aliis indulgisse videtur, c. nuper de sent. excomm. gloss. in d. c. quod olim in verb. supponimus. nisi ob hoc excommunicati essent ab homine, quia tunc ab illo vel ejus superiore absolvendi essent, c. ad reprimendum, & ibi Can. notant de off. ord. Host. in d. c. quod olim num. 1. hoc tit. guerra cessante ¶ per pacem*

19 initam, interdicit commercium certarum mercium sub gravioribus pœnis, omnes itaque qui infidelibus equos, arma, ferrum, & ligamina deferunt galearum, vel deferri, aut de eorum partibus extrahi deferenda permiserit, & qui eis galeas vendunt, vel naves, quique in piraticis eorum navibus curam gubernationis exercent, vel machinis aut quibuslibet aliis aliquod eisdem impendunt consilium vel auxilium, sunt ipso jure excommunicati, rerum suarum privatione mulctantur, & capientium servi fiunt, sunt infames, instabiles, inhabiles ad omnes actus legitimos, & hujusmodi sententia per omnes urbes maritimas diebus dominicis

minicis & festiuis contra eos, postquam constiterit de huiusmodi eorum temeritate publicè innovatur, *c. ita quorundam c. si significavit §. illi quoque & §. seq. c. ad liberandum hoc tit. extravag. unic. lo. 22. & 1. inter communes hoc tit.* absolutio reservatur summo Pontifici & sedi apostolicæ, *extravag. 1. hoc tit. inter communes.* quæ eis non indulgetur, nisi totum quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem in subsidium terræ sanctæ de suo transmiserint, quod si forte solvendo non fuerint, sic alias reatus talium castigari debet, quod in pœna ipsorum aliis interdicitur audacia similia præsumendi, *d. c. ad liberandum §. & talibus hoc tit.* Iure civili capite puniuntur & confiscatione bonorum, *l. 2. C. qua res exp. non deb.*

20 Iudæi ad fidem adducendi sunt † auctoritatibus, rationibus & blandimentis potius quam asperitatibus provocandi, & nullo modo sunt compellendi, *c. sicut Iudæi hoc tit. c. qui sincera 45. distinct. & filii parvi eorum invitis parentibus non sunt baptisandi, gloss. in c. Iudæorum 28. quest. 1. Zabari. in clem. unica num. 8. & ibi Imol. & Can. hoc tit. coacti ad fidem & baptismum suscipiendum, si coactio fuerit absoluta, possunt recedere, quia nullus character imprimitur, coactio*

21 *conditionalis † non impedit sacramentum baptismi, vel etiam ordinis, c. majores §. fin. & ibi gloss. in verb. conditionaliter de baptis. c. de Iudæis & ibi gloss. pen. dist. 45. sed obligatio profitendi fidem catholicam est essentialiter annexa characteri baptismatis, c. quidam de apost. obligatio continendi ex statuto ecclesiæ vel voto tacito est annexa subdiaconatui, & non essentialiter, d. c. majores §. fi. & ibi gl. in verb. conditionaliter in fi. & Can. de baptis. & c. late Cas. decis. 2. n. 16. & seqq. & n. 26. de his qua vi metusque caus. sunt. Nulla*

communio debet esse hebræis ad fidem Christianam translatis sive Neophitis, † 22 cum iis qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne eorum participatione subvertantur; quicumque ex iis qui baptisati sunt, infidelium consortia non vitaverint, Christianis donantur, ut disciplina regantur ab eis, & hebræi publicis adibus deputantur *c. super eos 28. quest. 1.* Conversi † nullatenus excluduntur à bonis mobilibus, immobilibus, aut possessionibus suis, imo filii familias in patria potestate constituti legitimam, † & 24 quæcumque aliam portionem bonorum patrimonialium maternorumque & omnium eorum consuetudine acquisitorum, quæ verum dominium habere non reminiscuntur, etiam vivis & invitis parentibus habere, tenere & possidere valent, *Paul. 3. in constit. facta die 21. Martii 1545. Pontif. anno 8. in bullario fol. 415. const. 29.* cum melioris conditionis ad fidem conversos esse oportet, quam antequam fidem susceperint, habebantur, *c. Iudæi el. 2. §. si qui hoc tit. extravag. dudum hoc tit. inter communes,* nisi fuerint comparata de usuris, † quæ 25 tenentur vendere, & usuras restituere, *c. cum tu de usur.* aut alio illicito quæstu, & notæ sint personæ, quibus eorum de jure restitutio faciendâ, personis vero non extantibus prædictis, quia bona ipsa essent per manum ecclesiæ in pios usus convertenda, bona huiusmodi eisdem Iudæis & aliis infidelibus, in favorem suscepti baptismatis tanquam in pium usum libere conceduntur, eaque apud ipsos sic conversos remanent, *Paulus 3. in constit. facta die 21. Martii 1542. Pontif. ann. 8. in bullario fol. 415. const. 29.* nec perdunt agnationem, † unde post conversionem succedunt suis artimentibus & parentibus, sicut prius, *d. c. Iudæi el. 2. in fin. & ibi Pan. in 2. not. hoc tit.* admittuntur ex aliquo-

aliquorum opinione ad officia publica secularia & ad honores, Rom. sing. 679. licet aliter sentiat Io. de Anan. in c. cum sit post num. 19. hoc tit. & pro eis est text. in c. consuluit 17. quast. 1. an possint promoveri ad sacros ordines, vel sint capaces beneficiorum ecclesiasticorum inter Doctores controvertitur, latè Mandoc. de sign. grat. tit. dispensatio cum Neophyro per tot. De stylo Curia dispensatur † cum eis ad omnes ordines & beneficia, dummodo ipsi semper vixerint ut Catholici, c. eam te de rescript. Staphyl. de rescript. apost. in forma brevis §. fin. in fine.

Titulus VII.

De Hæreticis.

SUMMARI.

- 1 HÆRESIS est crimen mere ecclesiasticum.
- 2 HÆRETICUS proprie & stricte quis dicitur.
- 3 HÆRESES quaedam ex nomine suorum authorum nuncupantur, quaedam ex causis authorum nuncupantur, quaedam ex causis quas eligentes constituerunt.
- 4 HÆRETICI, credentes, receptatores, defensores, & fautores hereticorum, sunt ipso jure excommunicati usque ad condignam satisfactionem, & variis pœnis subduntur cum distinctione.
- 5 Aut constat de heresi, & eorum pœna.
- 6 Aut sunt credentes, receptatores, defensores, & fautores hereticorum & eorum pœna.
- 7 Aut sola suspicio inventi sunt notabiles & eorum pœna.
- 8 Hæreticus occultus est excommunicatus, sed absolutus in foro conscientie à suo episcopo, non videtur remanere inhabilis aut excommunicatus.

- 9 In heresi deprehenso, aut propter suspicionem heresis, seu receptionem, vel favorem hereticis impensum, excommunicato, elapso anno absque satisfactione condigna in articulo mortis constituto, non ministrantur sacramenta, & si decesserit, non fit pro eo oblatio, nec inter Christianos accipit sepulturam, & pœna clericorum tales sepelientium.
- 10 Hæretici declarantur post mortem.
- 11 Ejus descendens & hæredibus citatis personaliter, quia hæredibus auferuntur bona, & descendentes inhabilitantur usque in secundam generationem paternam & primam generationem in linea materna ad beneficia ecclesiastica & officia secularia.
- 12 POTESTATES seculares, perpetui & temporales jurare tenentur, quod universos hereticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminabunt.
- 13 Dominorum temporalium non purgantium terras suas heretica sæditate pœna.
- 14 IN HÆRESIS causa ordo processus traditur remissive.
- 15 Ab heresi rediens non potest ordinari aut in ordinatione ante heresim canonice suscepta ministrare.
- 16 Quis cum redeunte dispense, aut etiam rehabilitet.
- 17 RELAPSI in abjuratam heresim seculari judicio sine ulla penitus audientia relinquuntur.
- 18 Petita humiliter pœnitentia & eucharistia sacramenta illis non denegantur.
- 19 Vere relapsi qui dicantur.
- 20 Iuris fictione relapsi qui dicantur.

SUBIICIT de iis, qui post fidem & baptismum susceptum Deum inhonorant, & in varios errores in fide incidunt per insipientiam & recessum ab unitate ecclesie,